

Konferencja pt. „Kościół prawosławny po 1945 r., Warszawa 4 listopada 2009 r.”

W dniu 4 listopada 2009 r. odbyła się w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie konferencja pt. „Kościół prawosławny po 1945 r.” Została zorganizowana przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Chrześcijańską Akademię Teologiczną w Warszawie, Katedrę Teologii Prawosławnej Uniwersytetu w Białymstoku, Katedrę Historii Europy Środkowo-Wschodniej Uniwersytetu w Białymstoku, Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego.

W skład prezydium konferencji weszli: dr Małgorzata Winiarczyk-Kossakowska, ks. dr Henryk Paprocki, dr Urszula Pawluczuk, prof. Antoni Mironowicz, Jerzy (siemiatycki) Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego).

Otwarcia konferencji dokonali pan Tomasz Siemoniak – sekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Jego Eminencja abp Sawa – prawosławny metropolita warszawski i całej Polski. W konferencji udział wzięli m.in.: hierarchowie Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego, zwierzchnicy i przedstawiciele Kościołów w Rzeczypospolitej Polskiej, przedstawiciele środowisk naukowych i mediów oraz młodzież akademicka.

Zebranych gości, prelegentów oraz przedstawicieli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Biura Rzecznika Praw Obywatelskich uroczystie powitał ks. bp prof. Wiktor Wysoczański.

Na wstępie Tomasz Siemoniak, sekretarz stanu MSWiA podziękował za liczne przybycie zaproszonych gości oraz wyraził uznanie dla prof. Antoniego Mironowicza za inicjatywę zorganizowania konferencji. Jednocześnie wyraził nadzieję, że konferencja przyniesie konstruktywne wnioski. Zadeklarował, że ze strony rządowej istnieje pełna otwartość na dialog ze związkami wyznaniowymi. Jako przykład podał rządowy projekt ustawy o uregulowaniu stanu prawnego niektórych nieruchomości pozostających we władaniu Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego, będący obecnie przedmiotem procesu legislacyjnego.

Następnie głos zabrał Jego Eminencja abp Sawa (prawosławny metropolita warszawski i całej Polski). Podziękował przedstawicielom MSWiA za otwartość na dialog, który znajduje swój wymiar w postaci oczekiwanej regulacji stanu prawnego nieruchomości pounickich. Abp Sawa omówił krótko historię Kościoła prawosławnego w Polsce międzywojennej, wskazując, że po 1945 roku „prawosławie traktowane było jak pozostałości caratu”. Zaznaczył, że obecnie powojenna historia Kościoła prawosławnego cieszy się dużym zainteresowaniem ze strony różnych ośrodków naukowych.

Pierwszy referat wygłosił bp Jerzy (ChAT). W krótkim wprowadzeniu opisał najważniejsze wydarzenia związane z historią Kościoła prawosławnego na ziemiach polskich. Przybliżył aktualny stan prawny Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego (PAKP) w świetle przepisów ustawy z 4 lipca 1991 r. Wyraził uznanie dla działalności Wspólnego Zespołu Rządu i PAKP, której owocem będzie uchwalenie ustawy o nieruchomościach pounickich. Następnie omówił obecną strukturę Kościoła prawosławnego. W referacie zostały również poruszone kwestie aktualnego stanu życia monastycznego, szkolnictwa prawosławnego oraz dyplomacji PAKP. Prelegent omówił szczegółowo realizowane inicjatywy związane z wykonywaniem działalności charytatywnej i oświatowej. W zakończeniu prelegent nakreślił oczekiwania i perspektywy rozwiązania problemów, wśród których wymienił brak finansowania z budżetu państwa Prawosławnego Seminarium Duchownego w Warszawie.

Kolejny referat wygłosił prof. Antoni Mironowicz (Uniwersytet w Białymstoku). Na wstępie omówił dzieje chrześcijaństwa na terenie Polski, ze szczególnym uwzględnieniem historii Kościoła prawosławnego. Podkreślił, że w chwili obecnej trzy ośrodki naukowe prowadzą intensywnie

ne badania we wspomnianym zakresie, są nimi: ChAT, Wydział Teologii KUL, Instytut Europy Środkowo-Wschodniej w Lublinie, Katedra Historii Europy Środkowo-Wschodniej Uniwersytetu w Białymstoku oraz Katedra Teologii Prawosławnej w Białymstoku. Ponadto wskazał, że badania nad historią Kościoła prawosławnego prowadzi także Białoruskie Towarzystwo Historyczne. Następnie przedstawił aktualny stan badań nad dziejami Kościoła prawosławnego.

Następny referat wygłosiła dr Małgorzata Winiarczyk-Kossakowska (Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach). Przedmiotem rozważań prelegentka uczyniła treść ustawy z 4 lipca 1991 r. o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego. Prelegentka podkreśliła, że przepisy tej ustawy były niemal identyczne z tymi, które znajdowały się w ustawie z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej.

Po przerwie, jako pierwszy referat wygłosił ks. dr Henryk Paprocki (Uniwersytet w Białymstoku), który skupił się w swoim wystąpieniu na aspekcie działalności ekumenicznej Kościoła prawosławnego. Wyróżnił zasadniczo trzy okresy aktywności ekumenicznej tego Kościoła w Polsce. Pierwszy (1945–1956) określił mianem ograniczania działalności tego Kościoła, drugi (1956–1989) scharakteryzował jako stopniowe odnawianie kontaktów międzynarodowych i rozwój życia monastycznego, ostatni okres wyznacza wejście w życie ustawy regulującej status prawny PAKP, z czym wiąże się pełna autonomia i niezależność tego Kościoła oraz możliwość swobodnego rozwoju.

Kolejny referat pt. „Szkolnictwo prawosławne w Polsce” wygłosił ks. dr Jerzy Tofiluk (ChAT). Przedstawił sytuację prawną szkolnictwa prawosławnego na terenie II Rzeczypospolitej Polskiej, po czym dokonał oceny ograniczeń w zakresie szkolnictwa prawosławnego dokonywanych przez władze komunistyczne. Następnie przedstawił historię powstania Liceum Prawosławnego w Warszawie oraz aktualny stan szkolnictwa prawosławnego na terenie Polski.

Ostatni referat dotyczył „Monastycyzmu prawosławnego w Polsce powojennej”. Dr Urszula Pawluczuk (Uniwersytet w Białymstoku) przybliżyła historię życia monastycznego na terenie Polski. W okresie 20-lecia międzywojennego istniało – jak podkreśliła – około 20 monasterów. Okres

powojenny charakteryzował się recesją życia monastycznego. Dopiero pod koniec lat 80., co wiązało się z odbudową monasteru w Jabłecznej, nastąpił stopniowy rozwój życia zakonnego. Uregulowanie sytuacji prawnej PAKP po 1989 r. doprowadziło do wzrostu zainteresowania życiem zakonnym, które obecnie na terenie Polski skupia 108 osób zakonnych.

Konferencję zakończył ks. bp prof. Wiktor Wysoczański. Podziękował uczestnikom i zaprosił do udziału w panelu dyskusyjnym „Prawosławie w mediach”.

Na wstępie moderator dyskusji ks. dr Henryk Paprocki omówił kwestię dostępu do mediów w Polsce do 1989 r. Media publiczne po 1989 r. – stwierdził – charakteryzuje pluralizm religijny. Jednym z pierwszych problemów wysuniętych w ramach dyskusji była obecność tematyki religijnej w mediach publicznych w godzinach tzw. małej oglądalności. Prof. Mironowicz zwrócił uwagę na brak prezentacji w mediach publicznych stanowiska różnych religii w materii ekonomicznej, społecznej, kulturowej. Dyskusję zakończył ks. dr Paprocki, jeszcze raz dziękując zebranych za udział w konferencji i owocną dyskusję.

Michał Zawiślak

Symposium naukowe pt. „Magisterium Kościoła w zderzeniu z prawem państwowym”, Kraków 19 listopada 2009 r.

Poszanowanie praw wewnętrznych związków wyznaniowych, a w szczególności prawa kanonicznego przez normy prawa państwowego jest jedną z gwarancji prawa do wolności sumienia i religii. Podjęcie tej tematyki stało się powodem przygotowania symposium naukowe pt.: „Magisterium Kościoła w zderzeniu z prawem państwowym”, które odbyło się 19 listopada 2009 r. w Krakowie. Organizatorem tego spotkania był Instytut Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Zainicjowaną w ten sposób konferencję uświetniła ponadto 10. rocznica powstania wskazanego Instytutu.

Otwarcia symposium dokonał ks. dr hab. J. Krzywda, prof. UPJPiI, dyrektor Instytutu Prawa Kanonicznego. Odczytał list JE kard. Stanisława